KOMISIJOS SPRENDIMAS (ES) 2022/258

2022 m. vasario 21 d.

kuriuo Graikijos Respublikai Kretos atžvilgiu leidžiama taikyti nuo tam tikrų Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2019/943 ir Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/944 nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą

(pranešta dokumentu Nr. C(2022) 1140)

(Tekstas autentiškas tik graikų kalba)

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS KOMISIJA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo,

atsižvelgdama į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos ([1]), ypač į jo 64 straipsnį,

atsižvelgdama į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES ([2]), ypač į jos 66 straipsnį,

kadangi:

1. PROCEDŪRA

(1) 2021 m. birželio 3 d. Graikijos Respublika (toliau – Graikija) pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnį ir Direktyvos (ES) 2019/944 66 straipsnį pateikė Komisijai prašymą dėl leidimo Kretos salos atžvilgiu taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą (toliau – prašymas). Prašyme prašoma leisti ribotą laikotarpį, tiksliau, iki 2023 m. gruodžio 31 d. taikyti nuo Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10, 11 ir 13 straipsnių ir nuo Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4–7 dalių nukrypti leidžiančią nuostatą.

(2) 2021 m. liepos 1 d. Komisija šį prašymą paskelbė savo interneto svetainėje ([3]) ir paragino valstybes nares bei suinteresuotąsias šalis iki 2021 m. rugpjūčio 12 d. teikti pastabų.

2. KRETOS SALA

(3) Graikijos Kretos sala yra Viduržemio jūroje, į pietus nuo Graikijos žemyninės dalies. Iki 2021 m. liepos 3 d. joje veikė autonominė, su žemyno nacionaline elektros energijos sistema nesujungta elektros energijos sistema.

(4) Komisijai priėmus Sprendimą 2014/536/ES ([4]), kuriuo Graikijai buvo leista taikyti nuo tam tikrų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB ([5]) nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą, Kretos sistema buvo laikoma maža atskira sistema, kaip apibrėžta Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 42 punkte. Kretoje veikiantys aukštos įtampos įrenginiai priklauso įmonei „Public Power Cooperation S.A.“ (toliau – „PPC S.A.“), o juos eksploatuoja Paskirstymo sistemos operatorius („HEDNO S.A.“). Kadangi salos ir Graikijos žemyninės dalies sistemos nebuvo sujungtos, Kreta negalėjo dalyvauti Graikijos kitos paros, einamosios paros ir balansavimo rinkose, kurios pradėjo veikti 2020 m. lapkričio mėn.

([1]) OL L 158, 2019 6 14, p. 54.
([2]) OL L 158, 2019 6 14, p. 125.
([3]) https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/derogation_decisions2020v1.pdf
([4]) 2014 m. rugpjūčio 14 d. Komisijos sprendimas 2014/536/ES, kuriuo Graikijos Respublikai leidžiama taikyti nuo tam tikrų Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/72/EB nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą (pranešta dokumentu C(2014) 5902) (OL L 248, 2014 8 22, p. 12).
([5]) 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB (OL L 211, 2009 8 14, p. 55).

(5) Pagal Komisijos sprendimo 2014/536/ES 4 straipsnį tame sprendime nurodytos nukrypti leidžiančios nuostatos nebegalios mažoms atskiroms sistemoms ir atskiroms mikrosistemoms, kai jos bus sujungtos su jungtine sistema. Nepaisydamos to, Graikijos valdžios institucijos nukrypti leidžiančios nuostatos, kurią minėtu sprendimu leista taikyti Kretos atžvilgiu, nebetaiko nuo 2017 m. sausio 1 d. ([6])

Elektros energijos sistema

(6) Graikija skyrė prioritetą Kretos elektros energijos tinklo sujungimo su žemyninės dalies elektros energijos sistema projektui kaip ypatingos svarbos projektui siekdama užtikrinti elektros energijos tiekimo Kretoje saugumą ir patikimumą. Tiksliau, Graikijos reguliavimo institucijos (toliau – RAE) dešimties metų tinklo plėtros planuose, atitinkamai, dėl 2017–2026 m., 2018–2027 m. ir 2019–2028 m. laikotarpių patvirtintas Kretos elektros energijos tinklo prijungimas turėtų būti įgyvendintas dviem etapais.

(7) Pirmuoju etapu (toliau – I etapas) vakarinės Kretos dalies (Chanijos prefektūros) elektros energijos tinklas bus prijungtas prie Peloponeso pusiasalio tinklo aukštos įtampos kintamosios srovės (angl. HVAC) linijomis, kurių nominalusis perdavimo pajėgumas yra apie 150 MW. Taigi, užbaigus I etapą, turėtų būti patenkinti tik dalies Kretos elektros energijos poreikiai (atitinkantys maždaug vieną trečdalį Kretos elektros energijos suvartojimo, kuris sudaro 710 MW piko laikotarpiais ir 3 TWh per metus), tad Kreta dar nebus iki galo integruota į Graikijos elektros energijos sistemą. Numatoma, kad jungiamoji linija tarp žemyninės elektros energijos sistemos ir Kretos sistemos veiks didžiausiu arba jam artimu pajėgumu, nes jos pajėgumų nepakaks visai Kretos paklausai patenkinti, o elektra bus importuojama į Kretą iš žemyninės jungtinės sistemos dėl mažesnių elektros energijos gamybos sąnaudų. Projekto bandomojo eksploatavimo etapas prasidėjo 2021 m. liepos 3 d. ([7]), o komercinio eksploatavimo etapas – 2021 m. lapkričio 1 d. ([8])

(8) Antruoju etapu (toliau – II etapas) centrinės Kretos dalies (Herakliono prefektūros) elektros energijos sistema bus prijungta prie Graikijos žemyninės dalies (Atikos regiono) sistemos dviem aukštos įtampos nuolatinės srovės (angl. HVDC) kabeliais, kurių nominalusis perdavimo pajėgumas siekia maždaug 1 000 MW. Numatoma, kad, pasibaigus II etapui, Kretos sala bus visiškai prijungta prie žemyninės elektros energijos perdavimo sistemos ir salos elektros energijos paklausa bus visiškai patenkinta. II etapu nutiesti kabeliai turėtų būti pradėti eksploatuoti iki 2023 m.

(9) Graikija paaiškino, kad iki I etapu nutiestos jungiamosios linijos komercinio eksploatavimo pradžios Kretos aukštos įtampos elektros energijos tinklas turėjo būti perduotas Graikijos perdavimo sistemos operatoriui („IPTO S.A.“), o pastarasis nuo perdavimo dienos turėjo tapti įrenginių savininku ir juos eksploatuoti. „HEDNO S.A.“ Kretos aukštos įtampos tinklo nebeeksploatuos, tačiau toliau eksploatuos žemos ir vidutinės įtampos tinklus. Šis perdavimas įvyko 2021 m. rugpjūčio 1 d., prieš prasidedant I etapu nutiestos jungiamosios linijos tarp Kretos ir Graikijos žemyninės dalies komerciniam eksploatavimui.

Kretos elektros energijos rinka

(10) Šiuo metu Kretos salos gamintojai ir tiekėjai neteikia jokių pasiūlymų Graikijos rinkoje, o įrenginių pagaminta energija paskirstoma pagal minimalias kintamąsias jų sąnaudas. Didmeninė galutinė elektros energijos kaina Kretoje apskaičiuojama kas mėnesį, remiantis tradicinių jėgainių (tiksliau, PPC įrenginių) kintamosiomis ir bendromis sąnaudomis, nes šios jėgainės yra vienintelis saloje veikiantis tradicinis elektros energijos gamybos šaltinis. Dar veikia keletas atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamintojų, kurie taiko fiksuotą tarifą pagal elektros energijos pirkimo susitarimą arba fiksuotą tarifą, priklausomai nuo kiekvieno įrenginio eksploatacijos pradžios.

(11) Nuo I etapo užbaigimo iki II etapo užbaigimo ir visiško Kretos prijungimo prie Graikijos žemyninės dalies elektros energijos sistemos (toliau – pereinamasis laikotarpis) Kretą ir žemyninę elektros energijos sistemą jungiančioje tinklo jungiamojoje linijoje bus struktūrinių perkrovų. Jeigu nukrypti leidžianti nuostata nebus taikoma, yra šios dvi galimybės:

([6]) Įstatymo Nr. 4001/2011 137A straipsnis (Vyriausybės leidinys A 179/22.8.2011).

([7]) Žr. Įstatymo Nr. 4001/2011 108B straipsnį (Vyriausybės leidinys A 179/22.8.2011), įtrauktą Įstatymo Nr. 4821/2021 106 straipsniu (Vyriausybės leidinys A 134/31.7.2021).

([8]) Pagal Įstatymo Nr. 4001/2011 108C straipsnį, įtrauktą Įstatymo Nr. 4821/2021 107 straipsniu, Graikijos perdavimo sistemos operatorius „IPTO S.A.“ buvo įpareigotas pradėti visapusiškai eksploatuoti Kretos jungiamąją liniją (I etapas) ne vėliau kaip 2021 m. rugsėjo 30 d. Tačiau RAE sprendimu Nr. 734/28.09.2021 (Vyriausybės leidinys B 4633/6.10.2021) šis terminas nukeltas iki 2021 m. lapkričio 1 d.

a) Kretos integravimas į Graikijos elektros energijos didmeninės rinkos prekybos zoną, tačiau tada būtų patiriamos didelės perskirstymo sąnaudos (remiantis 2019 m. duomenimis, „IPTO S.A.“ sąnaudos siektų apie 240 mln. EUR per metus);

b) Kretos kaip atskiros prekybos zonos integravimas į elektros energijos didmeninę rinką. Toks sprendimas trumpuoju laikotarpiu nebūtų tvarus, nes, užbaigus II etapą (numatoma, kad jis truks dvejus metus), struktūrinių perkrovų Kretos ir Graikijos žemyninės dalies elektros energijos tinklus jungiančiame tinkle turėtų nebelikti.

(12) Be to, Kretoje nėra tinkamos skaitiklių infrastruktūros, kad Kretą būtų galima tinkamai integruoti į Graikijos didmeninę elektros energijos rinką iki 2023 m.

(13) Šiuo metu Kretos mažmeninė rinka yra atvira visiems Graikijos rinkoje veikiantiems tiekėjams, iš kurių dvidešimt veikia Kretoje. Kadangi elektros energijos gamybos sąnaudos Kretos saloje yra didesnės už Graikijos jungtinės elektros energijos sistemos sąnaudas, dėl socialinės sanglaudos priežasčių Graikija pasirinko galimybę, pagal kurią tiekėjai visų kategorijų vartotojams visoje jos teritorijoje taiko vieną tarifą.

3. NUKRYPTI LEIDŽIANČIOS NUOSTATOS, KURIAS PRAŠOMA LEISTI TAIKYTI

(14) Leidimo taikyti nuo Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10, 11 ir 13 straipsnių ir nuo Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4–7 dalių nukrypti leidžiančias nuostatas yra prašoma siekiant surasti sprendimą, kaip Kretoje galėtų veikti kitos paros, einamosios paros ir balansavimo rinka. Toks sprendimas būtų taikomas pereinamuoju laikotarpiu iki Kretos prijungimo prie Graikijos žemyninės dalies elektros energijos sistemos. Todėl, pasibaigus II etapui, nukrypti leidžiančios nuostatos nebebus taikomos ([9]).

(15) Pareiškėjas siūlo pereinamuoju laikotarpiu taikyti mišrų modelį, pagal kurį Kretą ir Graikijos žemyninės dalies elektros energijos sistemą jungianti jungiamoji linija bus laikoma už balansavimą atsakinga šalimi, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 14 punkte. Tokia šalis didžiąją dalį laiko Kretos atžvilgiu veiktų kaip virtualus elektros energijos gamybos įrenginys, o žemyninės dalies atžvilgiu ji sudarytų virtualią apkrovą, elektrą iš Graikijos žemyninės dalies importuojant į Kretą. Jeigu Kretoje iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių būtų pagamintas didelis elektros energijos kiekis, kuris viršytų jos apkrovą, srautą būtų galima nukreipti į priešingą pusę, nemažinant gamybos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių. Prijungiant Kretą, už balansavimą atsakinga šalis fiziškai prisijungs prie Graikijos žemyninės dalies sistemos per aukštos įtampos liniją iš Chanijos pastotės. Elektra, gaunama iš Graikijos žemyninės dalies sistemos arba į ją tiekiama, bus registruojama naudojantis Chanijos pastotės aukštos įtampos skaitiklių infrastruktūra.

(16) Galimas virtualios už balansavimą atsakingos šalies dalyvavimo Graikijos žemyninės dalies elektros energijos sistemos rinkoje sąlygas įvertino RAE, surengusi viešas konsultacijas, vykusias nuo 2021 m. gegužės 25 d. iki birželio 9 d.

(17) Pagal siūlomą mišrų modelį Graikijos elektros energijos birža „HEnEX“ teiktų priimamos elektros energijos kainos pasiūlymus Kretos rinkos šalių vardu Graikijos kitos paros ir einamosios paros didmeninėje rinkoje pagal „IPTO S. A.“ ir „HEDNO S.A.“ parengtas *ex ante* prognozes. Graikija siūlo dvi galimybes – RAE dėl jų surengė viešas konsultacijas, vykusias nuo 2021 m. gegužės 25 d. iki birželio 9 d. Šių galimybių aprašuose išsamiai paaiškinta, kaip pasiūlymai gali būti teikiami praktiškai, apkrovą ir gamybą atskiriant arba neatskiriant. Šios dvi galimybės yra tokios:

a) 1 galimybė – už balansavimą atsakingos šalies prioritetinius pirkimo arba pardavimo kainos priėmimo pavedimus, atitinkančius vien tik Kretos jungiamosios linijos elektros energijos kiekius, teiks „HEnEX“ apkrovos atstovų, tiekiančių elektros energiją Kretos galutiniams vartotojams, vardu pagal jų procentinę tiekimo dalį, kurią *ex ante* kas mėnesį apskaičiuoja „HEDNO S.A.“ – prognozuojamo elektros energijos importo į Kretą iš Graikijos žemyninės dalies atžvilgiu arba Atsinaujinančiųjų išteklių energijos šaltinių ir kilmės garantijų operatorius (DAPEEP) – atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos atžvilgiu tuo retu atveju, jeigu būtų vykdomas prognozuojamas eksportas iš Kretos į žemyninę Graikijos dalį;

([9]) Graikija neprašo leidimo taikyti nuo Reglamento (ES) 2019/943 51 straipsnio (perdavimo sistemos operatorių sertifikavimas) ar nuo Direktyvos (ES) 2019/944 VI skyriaus nuostatų (perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas) nukrypti leidžiančių nuostatų. Iš tiesų, Graikija nurodė, kad Kretos saloje esantys aukštos įtampos įrenginiai, kurie šiuo metu priklauso PPC ir kuriuos eksploatuoja „HEDNO S.A.“, bus perduoti perdavimo sistemos operatoriui „IPTO S.A.“ – tada įrenginiai priklausys jam ir jis juos eksploatuos. Šis perdavimas įvyko 2021 m. rugpjūčio 1 d., prieš prasidedant I etapu nutiestos jungiamosios linijos tarp Kretos ir Graikijos žemyninės dalies sistemos komerciniam eksploatavimui.

b) 2 galimybė – prioritetinius pirkimo arba pardavimo kainos priėmimo pavedimus visos Kretos vietos apkrovos ir gamybos atžvilgiu teiks „HEnEX“ apkrovos atstovų vardu pagal jų procentinę tiekimo dalį, kurią *ex ante* kas mėnesį apskaičiuoja „HEDNO S.A.“, ir terminių elektros energijos gamybos subjektų vardu pagal energijos grafikus, kuriuos, remdamasi supaprastintu paskirstymo grafiku, nustato „IPTO S.A.“ arba – iš atsinaujinančiųjų išteklių pagamintos elektros energijos atžvilgiu – DAPEEP.

Finansinis atsiskaitymas už disbalansą su Kretos rinkos šalimis bus vykdomas *ex post*, palyginus jungiamosios linijos grafiką ir skaitikliais užregistruotą srautą, remiantis „HEDNO S.A.“ apskaičiuotu dalijimosi indėliu.

(18) Per RAE surengtas viešas konsultacijas gauta 11 atsakymų ([10]). Remdamasis gautais rezultatais ir daugumos respondentų prašymais kuo labiau sumažinti pasirinktos galimybės finansinį poveikį, susijusį su reikalaujamomis finansinėmis garantijos ir užstatais, 2021 m. birželio mėn. RAE nusprendė pasirinkti 2 galimybę.

(19) Kad galėtų pagal 2 galimybę įgyvendinti mišrų Kretos didmeninės elektros energijos rinkos ir elektros energijos balansavimo modelį, kuris būtų taikomas pereinamuoju laikotarpiu, Graikija prašo Kretos sistemos atžvilgiu leisti taikyti nuo tam tikrų Reglamento (ES) 2019/943 ir Direktyvos (ES) 2019/944 reikalavimų nukrypti leidžiančią nuostatą.

3.1. **Nukrypti leidžianti nuostata pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnį**

(20) Graikija mano, kad siūlomas mišrus modelis atitinka Reglamento (ES) 2019/943 3 straipsnyje nustatytus elektros energijos rinkų veikimo principus. Dėl šios priežasties į nukrypti leidžiančias nuostatas, kurias prašoma leisti taikyti, nuo 3 straipsnio nukrypti leidžianti nuostata neįtraukta.

3.1.1. *Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnis*

(21) Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnyje nustatytos taisyklės dėl balansavimo rinkos. Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą, nes pagal mišrų modelį balansavimo rinka neveiks.

3.1.2. *Reglamento (ES) 2019/943 7 straipsnio 1 dalis*

(22) Reglamento (ES) 2019/943 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kaip perdavimo sistemos operatoriai (PSO) ir paskirtieji elektros energijos rinkos operatoriai (PEERO) organizuoja integruotų kitos paros ir einamosios paros rinkų valdymą pagal Komisijos reglamentą (ES) 2015/1222 ([11]). Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą, nes pagal mišrų modelį kitos paros ir einamosios paros rinkos neveiks.

3.1.3. *Reglamento (ES) 2019/943 8 straipsnio 1 ir 4 dalys*

(23) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 8 straipsnio 1 dalį PEERO įpareigoti leisti rinkos dalyviams prekiauti elektros energija iki tarpzoninės einamosios paros prekybos pabaigos laiko. Minėto reglamento 8 straipsnio 4 dalyje nustatytas įpareigojimas visuose planavimo rajonuose nustatyti 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpį. Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šių straipsnio dalių nukrypti leidžiančią nuostatą, nes pagal mišrų modelį kitos paros ir einamosios paros prekyba nebus vykdoma, o Kretai nebus nustatytas 15 minučių atsiskaitymo už disbalansą laikotarpis.

3.1.4. *Reglamento (ES) 2019/943 9 straipsnis*

(24) Reglamento (ES) 2019/943 9 straipsnyje išdėstytos nuostatos dėl išankstinių sandorių rinkų. Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą, nes pagal mišrų modelį išankstinių sandorių rinkos neveiks.

([10]) Nekonfidencialūs atsakymai paskelbti RAE interneto svetainėje.

([11]) 2015 m. liepos 24 d. Komisijos reglamentas (ES) 2015/1222, kuriuo nustatomos pralaidumo paskirstymo ir perkrovos valdymo gairės (OL L 197, 2015 7 25, p. 24).

3.1.5. *Reglamento (ES) 2019/943 10 straipsnis*

(25) Reglamento (ES) 2019/943 10 straipsnyje išdėstytos nuostatos dėl techninių kainos siūlymo ribų. Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą, nes pagal mišrų modelį Kreta nebus iki galo integruota į Graikijos didmeninę elektros energijos rinką ir kainos priėmimo pavedimai galės būti teikiami Kretos vardu.

3.1.6. *Reglamento (ES) 2019/943 11 straipsnis*

(26) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 11 straipsnį nustatoma prarastos apkrovos vertė. Kadangi Kreta nebus laikoma atskira prekybos zona ir nebus iki galo integruota į Graikijos prekybos zoną, Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą.

3.1.7. *Reglamento (ES) 2019/943 13 straipsnis*

(27) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 13 straipsnį reglamentuojamas perskirstymas. Kadangi Kretoje balansavimo rinka neveiks ir perskirstymo taisyklės neturėtų būti taikomos, Graikija prašo leisti Kretos atžvilgiu taikyti nuo šio straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą.

3.2. **Nukrypti leidžianti nuostata pagal Direktyvos (ES) 2019/944 66 straipsnį**

3.2.1. *Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnis*

(28) Savo prašyme Graikija prašo pagal Direktyvos (ES) 2019/944 5 straipsnio 3 dalį leisti taikyti nuo pagrindinio principo, kad elektros energija tiekiama rinkos kainomis, nukrypti leidžiančią nuostatą. 2021 m. liepos 15 d. tas prašymas buvo atšauktas. Todėl šiame sprendime tolesnės jo analizės atlikti nereikia.

3.2.2. *Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4, 5, 6 ir 7 dalys*

(29) Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnyje nustatytos PSO užduotys. 4–7 dalyse išdėstyti papildomų paslaugų, įskaitant su dažniu nesusijusias papildomas paslaugas, pirkimo principai. Kadangi Kretoje balansavimo rinka neveikia ir su dažniu nesusijusių papildomų paslaugų pirkimo rinkoje sistemos nėra, Graikija prašo leisti Kretai skirtų PSO užduočių atžvilgiu taikyti nuo 40 straipsnio 4–7 dalių nukrypti leidžiančią nuostatą.

3.3. **Nukrypti leidžiančios nuostatos, kurią prašoma leisti taikyti, taikymo trukmė**

(30) Graikija prašo leisti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą pereinamuoju laikotarpiu, nuo I etapo perdavimo eksploatuoti (kaip numatoma, nuo 2021 m. antrojo ketvirčio) iki II etapo perdavimo eksploatuoti (kaip numatoma, iki 2023 m. pabaigos).

4. **KONSULTACIJŲ LAIKOTARPIU GAUTOS PASTABOS**

(31) Per konsultacijas Komisija gavo atsakymą iš Bulgarijos valdžios institucijų, kurios nurodė neprieštaraujančios Graikijos prašymui leisti taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą.

5. **VERTINIMAS**

(32) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnį leidžiama taikyti nuo atitinkamų to reglamento 3 ir 6 straipsnių, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10, 11, 14–17, 19–27, 35–47 ir 51 straipsnių nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą, jei valstybė narė gali įrodyti, kad kyla didelių problemų, susijusių su mažų prijungtų sistemų eksploatavimu.

(33) Pagal Direktyvos (ES) 2019/944 66 straipsnį leidžiama taikyti nuo atitinkamų minėtos direktyvos IV, V ir VI skyriaus 7 ir 8 straipsnio nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą, jeigu valstybė narė gali įrodyti, kad kyla didelių problemų, susijusių su mažų atskirų sistemų arba mažų prijungtų sistemų eksploatavimu. Mažos atskiros sistemos taip pat gali prašyti leidimo taikyti nuo minėtos direktyvos 4, 5 ir 6 straipsnių nukrypti leidžiančias nuostatas.

(34) Išskyrus atokiausius regionus, nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpis apribojamas ir jos taikymas priklauso nuo sąlygų, kuriomis siekiama didesnės konkurencijos ir integracijos į elektros energijos vidaus rinką.

(35) Galiausiai pažymėtina, kad nukrypti leidžiančios nuostatos taikymu turi būti siekiama užtikrinti, kad nebūtų trukdoma pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, didesnio lankstumo, elektros energijos kaupimo, elektromobilumo ir reguliavimo apkrova.

5.1. **Maža prijungta sistema**

(36) Reglamente (ES) 2019/943 nėra bendrųjų automatinių nukrypti leidžiančių nuostatų, kurios būtų taikomos mažoms prijungtoms arba mažoms atskiroms sistemoms. Todėl, nepaisant didelės Sąjungos elektros energijos sistemų dydžio ir techninių charakteristikų įvairovės, visos tokios sistemos gali ir turi būti eksploatuojamos laikantis išsamios reguliavimo sistemos.

(37) Tačiau Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė taikyti nuo tam tikrų minėto reglamento nuostatų nukrypti leidžiančią nuostatą, jeigu valstybė narė įrodo, be kita ko, kad dėl tų nuostatų taikymo mažoms prijungtoms sistemoms gali kilti didelių eksploatavimo problemų, visų pirma dėl geografinių sąlygų arba paklausos ypatumų, susijusių su atitinkamomis sistemomis.

(38) Direktyvos (ES) 2019/944 2 straipsnio 43 punkte apibrėžta, kad maža atskira sistema yra „sistema, kurioje 1996 m. suvartojimas buvo mažesnis nei 3 000 GWh, kai daugiau kaip 5 % metinio suvartojimo gaunama per jungiamąsias linijas“.

(39) Kretos sistema yra maža sujungta sistema, nes 1996 m. jos suvartojimas buvo mažesnis už 3 000 GWh slenkstinę vertę. Užbaigus I etapą, maždaug vienas trečdalis Kretos elektros energijos metinio suvartojimo poreikių bus patenkinti per jungiamąją liniją su Graikijos žemynine elektros energijos sistema.

(40) Taigi, kol I etapas nebaigtas įgyvendinti, Kreta pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnio 1 dalies a punktą laikytina maža sujungta sistema.

5.2. **Didelė problema, susijusi su sistemos eksploatavimu**

(41) Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnio 1 dalies a punkte vartojamos sąvokos „didelės problemos“ teisėkūros institucija neapibrėžė, ji neapibrėžta ir Komisijos sprendimuose. Kadangi ši formuluotė yra atviro pobūdžio, Komisija gali atsižvelgti į visas galimas su konkrečia mažų sistemų padėtimi susijusias problemas, jeigu tos problemos yra didelės (nėra nereikšmingos). Tokios problemos gali būti labai įvairios, jų pobūdis priklauso ne tik nuo atitinkamos sistemos geografinių ypatumų, gamybos ir suvartojimo, bet ir nuo jos techninio pažangumo, pvz., ar vykdomas elektros energijos kaupimas, ar tai nedidelio masto elektros energijos gamybos įrenginiai. Taip pat reikėtų pažymėti, kad šios didelės problemos turi būti susijusios su mažų atskirų sistemų ir mažų sujungtų sistemų eksploatavimu.

(42) Graikija išskiria toliau išdėstytas problemas, kurių kiltų Kretos elektros energijos rinkos veikimui, jeigu Kretos rinkos dalyviai būtų iki galo integruoti į Graikijos elektros energijos rinkas, veikiančias žemyninėje jungtinėje sistemoje, Kretą įtraukiant į Graikijos prekybos zoną arba sukuriant naują Kretos prekybos zoną:

a) dėl nepakankamos skaitiklių infrastruktūros Kretos rinkos dalyviai negalės visapusiškai dalyvauti Graikijos kitos paros, einamosios paros ir balansavimo elektros energijos rinkose. Ypač pažymėtina, kad nėra įdiegtos ir iki 2023 m. nebus parengtos reikalingos skaitiklių sistemos;

b) kad Graikijos vartotojai nepatirtų papildomų sąnaudų, naujoji jungiamoji linija (I etapas) turi būti parengta naudoti nuo jos perdavimo eksploatuoti dienos. Iš tiesų, dėl elektros mainų minėta jungiamąja linija sumažės elektros gamybos Kretos brangiausiuose terminiuose įrenginiuose veikla, todėl sumažės bendros Kretai tiekiamos elektros sąnaudos ir atitinkamo PSO mokestis, kurį iš dalies moka Graikijos vartotojai. Be to, taip būtų mažinamas išmetamas CO_2 kiekis;

c) I etapu nutiestos jungiamosios linijos pajėgumas bus išnaudojamas maksimaliai. Numatoma, kad didžiąją dalį laiko iki II etapo užbaigimo joje susidarys perkrovos. Jeigu būtų taikomos visos Reglamento (ES) 2019/943 ir Direktyvos (ES) 2019/944 nuostatos, Kreta būtų integruota į elektros energijos rinkas pagal vieno arba dviejų prekybos zonų modelius, tad susiklostytų šie du scenarijai:

— viena prekybos zona: Kretą integruojant į elektros energijos didmeninę rinką per Graikijos žemyninės dalies prekybos zoną būtų patiriamos didelės perskirstymo sąnaudos; „IPTO S.A.“ vertinimu, remiantis 2019 m. baziniais duomenimis, jos siektų apie 240 mln. EUR per metus, o jas iš dalies dengtų Graikijos vartotojai;

— dvi prekybos zonos: Kretos kaip atskiros prekybos zonos integravimas į elektros energijos didmeninę rinką nebūtų tvarus sprendimas. Užbaigus II etapą, po trumpo pereinamojo laikotarpio visos struktūrinės perkrovos Kretą ir Graikijos žemyninį elektros energijos tinklą jungiančiame elektros tinkle išnyktų.

(43) Atsižvelgdama į tai, kas paminėta 41 ir 42 konstatuojamosiose dalyse, Graikija pažymi, kad reikalingas sprendimas, kuris būtų taikomas pereinamuoju laikotarpiu. Kadangi 2021 m. liepos 3 d. prasidėjo bandomasis, o 2021 m. lapkričio 1 d. – komercinis I etapo laikotarpis, tas sprendimas turi būti įgyvendintas sklandžiai ir per trumpą laikotarpį, kad dabartinėje teisinėje ir reguliavimo sistemoje nereikėtų svarbių pakeitimų, nes rinkos dalyviai turi prie jų prisitaikyti, o sprendimas būtų laikinas. Šiuo požiūriu dviejų prekybos zonų galimybė nebūtų suderinama su apribojimais laiko atžvilgiu, ypač turint galvoje tai, koks procesas būtų reikalingas tam, kad pagal Reglamento (ES) 2019/943 14 straipsnį ir Reglamento (ES) 2015/1222 32 straipsnį būtų sukurta nauja prekybos zona.

(44) Remiantis „IPTO S.A.“ atliktu vertinimu, įvertinus rinkos veikimo Kretoje sąnaudas pagal tris scenarijus, tiksliau – pareiškėjo siūlomą mišrų modelį, vienos prekybos zonos ir dviejų prekybos zonų scenarijus, apskaičiuota, kad pagal mišrų modelį metinė nauda sudarytų 156 mln. EUR. Dėl kitų dviejų scenarijų, būtent dėl vienos prekybos zonos ir dviejų prekybos zonų, pažymėtina, kad apskaičiuotoji metinė nauda sudarytų atitinkamai 121 mln. EUR ir 113 mln. EUR. Todėl Graikija mano, kad siūlomas mišrus modelis pereinamuoju laikotarpiu būtų optimalus sprendimas.

(45) Graikijos valdžios institucijos pažymėjo, kad Kretos rinkos dalyviams faktiškai dalyvauti Graikijos elektros energijos rinkoje trukdo tai, kad saloje nėra tinkamos skaitiklių sistemos (žr. 42 konstatuojamąją dalį).

(46) Be to, nors naudojant naują jungiamąją liniją (I etapas) būtų gauta daug naudos, nes sumažėtų saloje tiekiamos elektros energijos sąnaudos ir išmetamas CO_2 kiekis, manoma, kad jungiamojoje linijoje didžiąją laiko dalį iki II etapo pabaigos bus perkrovų (žr. 7 ir 42 konstatuojamąsias dalis).

(47) Dėl šių priežasčių dėl Kretos rinkos dalyvių integracijos į Graikijos elektros energijos rinką išplečiant Graikijos prekybos zoną ir į ją įtraukiant Kretą būtų patirta didelių perskirstymo išlaidų (žr. 7 ir 42 konstatuojamąsias dalis). Kita vertus, trumpam laikotarpiui sukurti atskirą Kretos prekybos zoną nėra proporcinga, juolab kad užbaigus II etapą visos struktūrinės perkrovos tarp Kretos elektros energijos tinklo ir Graikijos žemyninės dalies elektros energijos tinklo turėtų išnykti (žr. 8 ir 43 konstatuojamąsias dalis).

(48) Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta 42–47 konstatuojamosiose dalyse ir 7 ir 8 konstatuojamosiose dalyse, Komisija daro išvadą, kad Graikija įrodė patirianti didelių problemų, susijusių su Kretos elektros energijos sistemos, kaip mažos sujungtos sistemos, eksploatavimu, kol ji bus visiškai prijungta prie žemyninės dalies tinklo. Pagal Graikijos valdžios institucijų siūlomą laikiną mišrų modelį šias problemas siekiama išspręsti ir jis yra pranašesnis, palyginti su visiška Kretos sistemos integracija į Graikijos elektros energijos rinką pereinamuoju laikotarpiu.

5.3. **Nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo sritis**

(49) Kad Kretos saloje pereinamuoju laikotarpiu būtų galima įgyvendinti mišrų modelį, būtina nukrypti nuo Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10 ir 11 straipsnių ir nuo Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4–7 dalių nuostatų.

(50) Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnyje nėra numatyta galimybė taikyti nuo 13 straipsnio nukrypti leidžiančią nuostatą. Tačiau, jeigu bus leista taikyti nuo 6 straipsnio, 7 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 1 dalies nukrypti leidžiančias nuostatas, 13 straipsnis *de facto* nebus taikomas. Iš tiesų, Reglamento (ES) 2019/943 2 straipsnio 26 punkte apibrėžiama, kad perskirstymas yra priemonė, įskaitant apribojimą, kurią aktyvuoja vienas arba daugiau perdavimo sistemos operatorių arba skirstymo sistemos operatorių, pakeisdami gamybos ir (arba) apkrovos modelį, kad pakeistų fizinius srautus elektros energijos sistemoje ir pašalintų fizinę tinklų perkrovą arba kitu būdu užtikrintų sistemos saugumą. Jo esmę sudaro tai, kad sistemos operatorius koreguoja rinkos rezultatus siekdamas užtikrinti, kad jie atitiktų fizinius tinklo pajėgumus. Kai pagrindinė rinkos sistema dar neveikia, toks koregavimas nesuteikia pridėtinės vertės.

(51) Be to, perskirstymas vykdomas Graikijos žemyninėje dalyje, naudojantis balansavimo pasiūlymais, pagal Reglamento (ES) 2019/943 13 straipsnio 2 dalį. Kadangi nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpiu Kretoje balansavimo rinkos neveiktų, integracija į Graikijos perskirstymo metodiką nebūtų galima.

(52) Todėl, papildant 49, 50 ir 51 konstatuojamąsias dalis, pažymėtina, kad Reglamento (ES) 2019/943 13 straipsnis *de facto* nebus taikomas. Tačiau Komisija neturi įgaliojimų priimti sprendimo dėl šios nuostatos, todėl šiuo atžvilgiu nesuteiks oficialaus leidimo taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą.

(53) Pagal mišrų modelį, remiantis nuo Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio ir 7 straipsnio 1 dalies nukrypti leidžiančia nuostata, Graikijos perdavimo sistemos operatorius „IPTO S.A.“ Kretoje nepirks balansavimo paslaugų ir su dažniu nesusijusių papildomų paslaugų pagal Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4–7 dalis.

(54) Todėl nukrypti leidžianti nuostata taikytina tik Kretai.

5.4. **Netrukdymas pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, didesnio lankstumo, elektros energijos kaupimo, elektromobilumo ir reguliavimo apkrova**

(55) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnio 1 dalies penktą pastraipą sprendimu dėl nukrypti leidžiančios nuostatos turi būti užtikrinta, kad nebūtų trukdoma pereiti prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, didesnio lankstumo, elektros energijos kaupimo, elektromobilumo ir reguliavimo apkrova.

(56) Kol Kreta nebus bent iš dalies sujungta su Graikijos žemynine dalimi, Kretai taikomi techniniai apribojimai – dėl eksploatavimo saugumo aspektų atsinaujinančiųjų energijos išteklių skverbtis turi sudaryti ne daugiau kaip 25 % apkrovos. Užbaigus I etapą, šis atsinaujinantiesiems energijos ištekliams taikomas apribojimas išnyks. Mišrus modelis leidžia Kretai eksportuoti savo elektros energiją, jeigu apkrova būtų maža, o energijos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių būtų pagaminama daug, kad gamyba iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių nebūtų ribojama.

(57) Dėl didesnio lankstumo, energijos kaupimo ir reguliavimo apkrova pažymėtina, kad galimybė siūlyti lanksčias paslaugas, įskaitant kaupimą, siekiant paremti elektros energijos sistemą, priklauso nuo kainos signalų kokybės ir jų gebėjimo tiems paslaugų teikėjams teikti veiksmingas investavimo ir skirstymo paskatas. Paprastai prekybos zonoje susidaranti struktūrinė perkrova (ji pasireikš pereinamuoju laikotarpiu nuo I etapo iki II etapo įgyvendinimo) gali siųsti iškreiptus investavimo signalus dėl konkrečios vietos lankstumo paslaugų. Tačiau pagal dviejų – Kretos ir Graikijos žemyninės dalies – prekybos zonų scenarijų investicijų signalas būtų labai nestabilus, turint galvoje II etapo užbaigimo ir visiško Kretos ir žemyninės Graikijos dalies sujungimo, kuris sumažintų struktūrinę perkrovą, tvarkaraštį. Todėl, kadangi prijungimas prie žemyninės dalies leis teikti lankstumo paslaugas pagal rinkos principus, trumpalaikis nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas, kuris padėtų Kretą greitai integruoti į žemyninę sistemą, yra naudingas reguliavimo apkrova, energijos kaupimo ir kitų lankstumo šaltinių integravimo požiūriu.

(58) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnį nėra reikalaujama, kad sprendimais dėl nukrypti leidžiančių nuostatų būtų kuo labiau padidintos lankstumo arba energijos kaupimo galimybės, tik reikalaujama, kad nukrypti leidžiančia nuostata nebūtų tam trukdoma. Kitaip tariant, taikant nukrypti leidžiančią nuostatą neturi būti trukdoma pažangai, kuri savaime vyktų netaikant nukrypti leidžiančios nuostatos. Šiuo atžvilgiu labai svarbus nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikinumas ir pasirengimas visapusiškam rinkos veikimui, vos tik bus užbaigtas II etapas.

(59) Taigi, nors nukrypti leidžiančia nuostata netrukdoma pereiti prie didesnio lankstumo, įskaitant energijos kaupimą, svarbu atsižvelgti į tinkamų investavimo signalų poreikį ir jų poveikį galimoms investicijoms į kaupimą arba kitoms investicijoms į lankstumą.

(60) Atsižvelgiant į mišraus modelio laikinumo aspektą, šis modelis nedaro pastebimo poveikio tolesnei atsinaujinančiųjų išteklių energetikos plėtrai, lankstumui, energijos kaupimui, elektromobilumui ir reguliavimui apkrova.

(61) Pagal Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnio 1 dalį Komisija nustato, kokiu mastu pagal nukrypti leidžiančią nuostatą turi būti atsižvelgta į tinklo kodeksų ir gairių taikymą. Išskyrus nuostatas, kurių taikymui įtakos turės 5.3 skirsnyje nurodytos nukrypti leidžiančios nuostatos taikymas, tinklo kodeksai ir gairės Kretai yra taikytini.

5.5. **Nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpio ribojimas ir sąlygos, kuriomis siekiama didesnės konkurencijos ir integracijos į elektros energijos vidaus rinką**

(62) Reglamento (ES) 2019/943 64 straipsnyje aiškiai nustatyta, kad nukrypti leidžiančios nuostatos taikymo laikotarpis turi būti apribotas ir jos taikymas turi priklausyti nuo sąlygų, kuriomis siekiama didesnės konkurencijos ir integracijos į elektros energijos vidaus rinką.

(63) Nukrypti leidžiančią nuostatą prašoma leisti taikyti tik pereinamuoju laikotarpiu, trunkančiu ne ilgiau kaip iki 2023 m. pabaigos.

(64) Galima suprasti, kad Kretos ir Graikijos žemyninės dalies sistemos jungiamoji linija ir tinkama skaitiklių infrastruktūra, leisianti Kretai tapti Graikijos didmeninių elektros energijos rinkų dalimi, turėtų pradėti veikti iki 2023 m. pabaigos. Jeigu tai užtruktų ilgiau, reikėtų teikti naują prašymą dėl nukrypti leidžiančių nuostatų taikymo.

5.6. **Įsigaliojimo laikas**

Prašymas gautas iki I etapo užbaigimo. Siekiant išvengti staigių ir nenuspėjamų reguliavimo sistemos pokyčių, kurie galėtų rimtai pakenkti Kretos salos ir, galbūt, Graikijos žemyninės dalies rinkos veikimui, šis sprendimas turėtų būti taikomas nuo I etapo eksploatavimo pradžios dienos,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Graikijos Respublikai leidžiama Kretos atžvilgiu taikyti nuo Reglamento (ES) 2019/943 6 straipsnio, 7 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 1 ir 4 dalių, 9, 10 ir 11 straipsnių ir nuo Direktyvos (ES) 2019/944 40 straipsnio 4–7 dalių nuostatų nukrypti leidžiančias nuostatas.

2 straipsnis

1 straipsnyje nurodyta nukrypti leidžianti nuostata gali būti taikoma iki 2023 m. gruodžio 31 d. arba iki Kretos ir Graikijos žemyninės dalies jungiamosios linijos tiesimo II etapo užbaigimo, priklausomai nuo to, kuri data bus ankstesnė.

3 straipsnis

Graikijos Respublika iki 2022 m. pabaigos informuoja Europos Komisiją apie pažangą ir likusius planus užbaigti Kretos ir Graikijos žemyninės dalies jungiamosios linijos tiesimo II etapą ir pradėti jos komercinį eksploatavimą, taip pat apie tinkamos skaitiklių infrastruktūros diegimą ir eksploatavimą, kad Kreta galėtų dalyvauti Graikijos didmeninėje ir balansavimo rinkoje.

4 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Graikijos Respublikai.

Priimta Briuselyje 2022 m. vasario 21 d.

Komisijos vardu
Kadri SIMSON
Komisijos narė